

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่
กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ
Communication Model for Developing Relationships Between Schools and
Communities in Spatial Education Case Study: Schools in Pa Kum Ko Subdistrict Area

ไอศูรย์ ทรัพย์สิน

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสาร

คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Email: Aisuns65@nu.ac.th

กิตติมา ชาญวิชัย

คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Email: kittimac@nu.ac.th

อัจฉรา ศรีพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Email: atcharas@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสัมภาษณ์กลุ่ม ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ได้แก่ประชากรตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักองค์กร ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ ครูโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมในตำบลป่ากุมเกาะ นายกองค้การส่วนตำบลป่ากุมเกาะ 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ ผู้ปกครองโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ ชาวบ้านในชุมชนตำบลป่ากุมเกาะ คณะกรรมการโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ทั้ง 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. การสัมภาษณ์เชิงลึก คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักองค์กร จำนวน 15 คน 2. การสัมภาษณ์กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักชุมชน จำนวน 20 คน แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน วิเคราะห์

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

ด้านเนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และ การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสร้างรูปแบบการสื่อสาร

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร, การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

Abstract

Research on Communication model for developing relationships between schools and communities in spatial education. Case study: Schools in Pa Kum Ko Subdistrict area. The objective is to study the current state of communication for the development of relationships between schools and communities in the area of community education in Pa Kum Ko Subdistrict. This research is qualitative research. In-depth interviews and group interviews were used. The population used to answer this interview consisted of 2 sample populations: 1. The main organizational informants were school administrators in Pa Kum Ko Subdistrict. School teacher in Pa Kum Ko Subdistrict Teacher responsible for activities in Pa Kum Ko Subdistrict President of Pa Kum Ko Subdistrict Organization 2. The main community information provider group includes community leaders in Pa Kum Ko Subdistrict. School parents in Pa Kum Ko Subdistrict Villagers in the Pa Kum Ko subdistrict community School Committee in Pa Kum Ko Subdistrict There were 35 people interviewed. The research tools were: 1. In-depth interviews with a group of 15 key organizational informants. 2. Group interviews with a group of 20 key community informants. with communication formats for developing relationships between schools and communities Content analysis (Content Analysis) from in-depth interviews (In-Depth Interview) and group interviews (Group Interview) in order to analyze data and create communication models.

Keywords: Communication formats, Participatory communication, Relationship between school and community

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7

วันที่ 1 สิงหาคม 2567

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งด้านอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ทิศทาง ในการจัดการศึกษาว่า โรงเรียนจะต้องไม่แยกแอกจากชุมชน การบริหารโรงเรียนและการจัดการ เรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผ่านมายังขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนและท้องถิ่น ทำให้การจัดการศึกษาไม่สัมพันธ์กับชุมชนเท่าที่ควร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามมาตรา 23 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่าต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการในเรื่องความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

การศึกษาเชิงพื้นที่ (Area based Education) หมายถึง วิธีคิดในการจัดการศึกษาที่ “เปิดโอกาส” ให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยไม่ผูกติดหรือรอให้รัฐ ส่วนกลางดำเนินงานเพียงลำพัง การศึกษาเชิงพื้นที่ได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน โรงเรียนและชุมชนจะต้องเข้าใจในส่วนของโปรแกรมหรือกระบวนการเรียนรู้และพื้นที่ฐานแสวงหา ความรู้ในท้องถิ่นของชุมชน เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้และพื้นที่การศึกษาสอดคล้องซึ่งกันและกัน ดังนั้นการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งและยังช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน พัฒนามากยิ่งขึ้นจึงสอดคล้องกับ “บวร” นั่นเอง

บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” คือสามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกื้อกูลประเทศไทยมายาวนาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ยึดหลักการนี้มาโดยตลอด เพราะทั้งบ้านและวัดโดยรวมแล้วก็คือชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียนนั่นเอง โดยความจริงที่ยอมรับกันโดยทั่วไปคือ “โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้” การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือสถานศึกษาได้หลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะช่วยแก้ปัญหาในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ตามชุมชนในแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน เพราะการเรียนการสอนของโรงเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน จะต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน จะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปเผยแพร่แก่ชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้นหลักสูตรและการเรียน

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7

วันที่ 1 สิงหาคม 2567

การสอนของโรงเรียนจะต้องได้รับการปรับปรุงตามความต้องการ ของชุมชน เพื่อใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์ เพราะชุมชนมีทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งทรัพยากร ธรรมชาติ บุคคลสถาบัน และวัฒนธรรมมากมาย ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการศึกษาในโรงเรียน

เนื่องด้วยประชากรในตำบลปากุมเกาะมีจำนวนประชากรที่มากถึง 7,785 คน 2,756 ครัวเรือน 14 หมู่บ้านและยังมีโรงเรียนในตำบลที่อยู่ในชุมชนถึง 6 โรงเรียนคือ 1) โรงเรียนบ้านปากุมเกาะ 2) โรงเรียนวัดคู้ยง 3) โรงเรียนบ้านนาพง 4) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 5) โรงเรียนบ้านใหม่โพธิ์งาม 6) โรงเรียนสามัคคี ทั้งชุมชนกับโรงเรียนยังมีการพัฒนาความสัมพันธ์ต่อกันอยู่ตลอดเวลาเนื่องด้วย ชุมชนส่งบุตรหลานมาเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน และ โรงเรียนขอความช่วยเหลือหรือสถานที่ในการให้ความรู้กับนักเรียนจากชุมชน สังคมระหว่างโรงเรียนและชุมชนในตำบลปากุมเกาะ จึงมีความเกี่ยวพันกันอย่างมาก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดขอบข่ายงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนออกเป็น 6 งาน คือ 1) งานให้บริการแก่ชุมชน 2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 4) ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคณะกรรมการโรงเรียน หรือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิ 6) งานประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นขอบข่ายในการสื่อสารเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนที่กล่าวมาต้องใช้หลักการการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทุกเวลา สถานที่ตามสถานการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักว่า “ความสัมพันธ์ระดับบุคคลจะพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ ระดับหน่วยงาน” ดังนั้นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญที่สุดคือ “การยอมรับในความเป็นคนเคารพในความคิดและพฤติกรรมของคนที่ไม่แสดงออก” และ “จงปฏิบัติต่อคนอื่นเหมือนกับที่ต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 249) ดังนั้นกิจกรรมที่จัดต้องมีความหลากหลายเช่น 1) กิจกรรมปีใหม่ 2) กิจกรรมไหว้ครู 3) กิจกรรมวันพ่อและวันแม่ 4) กิจกรรมกีฬา 5) กิจกรรมเพื่อชุมชน เช่น การเก็บขยะ การตัดต้นไม้ริมทาง โรงเรียนจะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมภายในและภายนอกโรงเรียนโดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำและที่สำคัญ คือ โรงเรียนและชุมชนต้องมีการพัฒนาไปพร้อมกัน เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีการสื่อสารที่มีการพัฒนาความสัมพันธ์ให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลปากุมเกาะ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

2. เพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ
2. ผลวิจัยเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ ไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
3. ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ สามารถนำรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ไปใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนใน พื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไป

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ” เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ ซึ่งการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนหรือภาคส่วนที่จะนำรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในโรงเรียนหรือพื้นที่ชุมชนของตนเอง ผู้วิจัยของนำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยลำดับการนำเสนอจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ ดังนี้

1. แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์
2. งานวิจัยการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
3. งานวิจัยการสื่อสารระหว่างชุมชนและโรงเรียน
4. งานวิจัยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

วิธีดำเนินการ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นศึกษาสภาพปัจจุบันการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ การสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์กลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2. การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 6. การวิเคราะห์ข้อมูล 7. การตรวจสอบข้อมูล 8. คืนข้อมูลให้โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนและชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ ผู้ให้ข้อมูลหลักของผู้วิจัยจำนวน 35 คน และ เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และ สัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้ คือ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักขององค์กร

ผู้บริหารโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ ครูโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ ผู้รับผิดชอบกิจกรรมโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลป่ากุมเกาะ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแหล่งของชุมชน

ผู้นำชุมชนตำบลป่ากุมเกาะ ผู้ปกครองตำบลป่ากุมเกาะ ชาวบ้านตำบลป่ากุมเกาะ กรรมการโรงเรียนตำบลป่ากุมเกาะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interviewing) มีวิธีการสัมภาษณ์คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (In-Depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) และสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน งานวิจัยและข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ของโรงเรียนและชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

2. สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ข้อมูลและนำมา วิเคราะห์ผลตาม วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) และ สัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ โรงเรียนและชุมชน การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักขององค์กร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแหล่งของชุมชน ในตำบลป่ากุมเกาะโดยผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่ โรงเรียนและชุมชนตำบลป่ากุมเกาะเพื่อไปพบกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีพร้อม อธิบาย ถึงความเป็นมาความสำคัญ วัตถุประสงค์และประโยชน์ของงานวิจัย อีกทั้งผู้วิจัยได้พูดคุย แบบเป็นกันเองและ ใช้ภาษาในการสื่อสารที่เข้าใจง่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ด้านเนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และ สัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group Interview) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสร้างร่างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิง พื้นที่กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อให้เกิดความถูกต้องด้วยวิธีการ ตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยการใช้ข้อมูลที่ได้ จากเก็บรวบรวมข้อมูล

การคืนข้อมูลให้โรงเรียน

หลังจากได้ผลวิจัยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำรายงานรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่า กุมเกาะ โดยจัดการสัมภาษณ์ที่ห้องประชุมทั้ง 5 โรงเรียน ได้ส่งนำเสนอรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่า กุมเกาะ ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

ผลการวิจัย

ผู้สงสาร

1. ผู้สงสารหลักได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ ครูในตำบลป่ากุมเกาะ ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมในตำบลป่ากุมเกาะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่ากุมเกาะ ผู้ใหญ่บ้าน มีรูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการโดยมีทิศทางทางการสื่อสารแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ ทิศทางการสื่อสารแบบแนวดิ่งและใช้การสื่อสารแบบทางเดียวทิศทางการสื่อสารแบบแนวดิ่งและใช้การสื่อสารแบบสองทาง
2. ผู้สงสารรองได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนตำบลป่ากุมเกาะ เป็นคนในชุมชนอยู่ในบริเวณโรงเรียน และเป็นกรรมการโรงเรียนที่มาจากชุมชน มีรูปแบบการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการโดยมีทิศทางทางการสื่อสารแบบแนวนอนและใช้การสื่อสารแบบสองทาง
3. ผู้สงสารจากภายนอกได้แก่นายกตำบลป่ากุมเกาะมีรูปแบบทางการสื่อสารแบบเป็นทางการโดยมีทิศทางทางการสื่อสารแบบแนวไขว้และใช้การสื่อสารแบบสองทาง

สาร

โดยสารต่างๆที่ถูกส่งจากผู้สงสารทั้งภายในและภายนอกชุมชนผานสื่อไปยังผู้รับสารภายในชุมชนสารนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ผู้สงสารนั้นจะอยู่ในสถานะใดตำแหน่งใดมีหน้าที่ความรับผิดชอบอะไรในชุมชน เช่น

1. ข่าวสารการจัดกิจกรรมของโรงเรียน หมายถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เป็นต้น
2. ข่าวสารจัดงานวันสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน หมายถึง ข้อมูลการให้ผู้ปกครองเตรียมอุปกรณ์ให้นักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันแม่ให้เตรียมพวงมาลัย วันครูให้เตรียมดอก เป็นต้น
3. ข่าวการประชุมผู้ปกครอง หมายถึง การนัดผู้ปกครองมาประชุมในการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้พบครูประจำชั้นเพื่อสร้างไลน์กลุ่มหรือขอ contact เพิ่มเติม กรณีที่ผู้ปกครองไม่มีสื่อออนไลน์

ซึ่งข่าวสารทั้ง 3 ประเด็นนี้ทางโรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะ ทั้ง 5 โรงเรียน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการการสื่อสารเพื่อที่จะให้ชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระยะยาว และโรงเรียนยังคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีการจัดทำแผนพัฒนาโครงการต่าง ๆ กิจกรรมเพื่อให้ชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

สื่อ

สื่อที่ใช้ในการสื่อสารภายในโรงเรียนและชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับโรงเรียนและชุมชนเพราะการสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและชุมชนตำบลป่ากุมเกาะที่ใกล้ชิดต่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการสื่อสารภายในสังคมและสื่อก็เป็นช่องทางที่สำคัญของโรงเรียนและชุมชนตำบลป่ากุมเกาะที่ต้องอาศัยสื่อต่าง ๆ ในการติดต่อสื่อสารกันภายในโรงเรียนและชุมชนตำบลป่ากุมเกาะโดยมีสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารกันภายในโรงเรียนและชุมชนตำบลป่ากุมเกาะ ดังต่อไปนี้

1. สื่อบุคคล

- สื่อบุคคลภายในชุมชน
- สื่อบุคคลภายนอกชุมชน

2. สื่อกิจกรรม

- การจัดนิทรรศการ
- การไปทัศนศึกษาออกสถานที่

3. สื่อออนไลน์

- LINE
- Facebook

ผู้รับสาร

1. ผู้รับสารหลักได้แก่กลุ่มชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะมีรูปแบบทางการรับสารแบบเป็นทางการโดยมีทิศทางการสื่อสารแบบออกเป็น 2 แบบคือทิศทางการรับสารแบบแนวตั้งและใช้ช่องทางการรับสารแบบทางเดียวทิศทางการรับสารแบบแนวตั้งและใช้ช่องทางการรับสารแบบสองทาง
2. ผู้รับสารรองได้แก่โรงเรียนในตำบลป่ากุมเกาะมีรูปแบบการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการโดยมีทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนและใช้ช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง
3. ผู้รับสารจากภายนอกได้แก่นายกเทศบาลตำบลป่ากุมเกาะมีรูปแบบทางการรับสารแบบเป็นทางการโดยมีทิศทางการรับสารแบบแนวไขว้และใช้ช่องทางการรับสารแบบสองทาง

Feedback

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ พบว่ากระบวนการสื่อสารของโรงเรียนและชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะนั้นพบอุปสรรคทางการสื่อสารของกลุ่มโรงเรียนและชุมชนอันเห็นได้จาก Feedback หรือผลสะท้อน

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

อนกลับของกลุ่มโรงเรียนและชุมชนที่มีต่อสารหรือข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสารระหว่างโรงเรียนและชุมชนสามารถสรุปได้ออกมาได้ออกมาดังนี้

1. อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสื่อหรือช่องทางการสื่อสารประกอบไปด้วย

1.1 ปัญหาทางด้านการสื่อสารที่มีความเข้าใจไม่ตรงกัน

เนื่องจากผู้ปกครองของนักเรียนต้องไปทำงานตั้งแต่เช้ามืดในทุก ๆ วัน จึงมีความจำเป็นต้องฝากเพื่อนบ้านในการรับสารจากครูประจำชั้นของนักเรียน สารที่ผู้ปกครองได้รับต่อไปอาจจะมีสารที่ไม่ตรงจากสารต้น จึงทำให้ปัญหาของการสื่อสารมีความเข้าใจผิดหรือเข้าใจไม่ตรงกัน

1.2 ปัญหาด้านใช้ภาษาถ้อยคำที่ยังมีความไม่เข้าใจกัน

การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นการสื่อสารที่ใช้เป็นประจำวันระหว่างผู้ปกครองกับครูโรงเรียน เนื่องจากจะมีการย้ายเรื่องของการบ้าน การเตรียมอุปกรณ์มาร่วมกิจกรรม หรือการใส่ชุดเพื่อที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จะมีการสื่อสารผ่านทางกลุ่มไลน์ ดังนั้นสิ่งที่ผู้ปกครองและครูจะต้องพบ คือการตีความในเนื้อหาของผู้ส่งสาร หลาย ๆ ครั้ง คำที่ผู้ปกครองส่งถึงครู หรือ ครูส่งถึงผู้ปกครองก็มีการแปลความหมายที่ผิดพลาด จึงทำให้การสื่อสารมีความเข้าใจผิด ในบางครั้ง

สรุปและอภิปราย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ ได้ค้นพบข้อมูลและประเด็นสำคัญที่น่าสนใจเป็นข้อสังเกตที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษา : โรงเรียนในพื้นที่ตำบลป่ากุมเกาะ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ

ศึกษาสภาพปัจจุบันการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ พบว่าการสื่อสารเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนนั้น มีการพัฒนาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรม การจัดประชุมผู้ปกครอง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ แต่อย่างไรก็ตามยังอุปสรรคทางการสื่อสารอยู่ คือการเข้าใจในเนื้อหาสารไม่ตรงกันในบางครั้งแต่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของชุมชนในตำบลป่ากุมเกาะ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนาและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 2S.P.C.N Model คือ

- 1) S1 Service คือ การสื่อสารที่โรงเรียนให้บริการแก่ชุมชน ในส่วนของการประชุมผู้ปกครอง การประชุมหมู่บ้าน การให้ใช้สถานที่ในโรงเรียน
- 2) S2 Support คือ โรงเรียนและชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในส่วนของ สถานที่ การเข้าร่วมกิจกรรม การเลี้ยงอาหารกลางวันนักเรียน
- 3) P Participation คือ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน การให้ความรู้ระหว่างชุมชนและโรงเรียน โรงเรียนเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน และ ชุมชนให้ความรู้กับโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ในระยะยาว
- 4) C communication คือ การใช้การสื่อสารที่หลากหลายครอบคลุมต่อการดำเนินการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
- 5) N Network คือ การสร้างเครือข่ายการติดต่อระหว่างโรงเรียนและชุมชน รวมไปถึงหน่วยงานขององค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- เกศณี จุฑาวิจิตร. (2540). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). การสื่อสารเพื่อการพัฒนา, ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม, กรุงเทพฯ
- ภุชงค์ กนิษฐชาติ และคณะ. (2552). โครงการศึกษา วิจัยชุมชน เรื่อง บทบาทสื่อบุคคลในการจัดการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนในกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและการ ส่งเสริมการเมือง ภาคพลเมือง: กรณีศึกษาบทบาทอาสาสมัคร นักสื่อสารชุมชน (อสช.) จังหวัดฉะเชิงเทรา, สถาบันพระปกเกล้า, กรุงเทพฯ
- สมนึก พงษ์สกุล. (2556). ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม
- กรรณิกา นาราชภูร์, ลักษณ์า คล้ายแก้ว. (2564). กระบวนการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้, วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพฯ
- บุษบา หินเธาว์. (2556). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

วาสนา ชูแสง. (2557). การดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตราชวัชรบุรีนคร กรุงเทพมหานคร, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร.
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

สุทธิวรรณ อินทะกนก. (2559). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร, สำนักวิชาศึกษา
ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี

ชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, นครปฐม

ธัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์, สิทธิชัย สอนสุภี, บุญฤทธิ เพ็ชรวิศิษฐ์. (2562). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, หนองคาย

กษรา เพิ่มสุขรุ่งเรือง. (2563). การเสริมสร้างวินัยนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม

บุษยามาศย์ เดชคง. (2564). การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา, หลักสูตรครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ